

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 258/2014-11

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 28. apríla 2014 v senáte zloženom z predsedu Ladislava Orosza, zo sudkyne Ľudmily Gajdošíkovej a sudcu Jána Lubyho (sudca spravodajca) predbežne prerokoval sťažnosť Ľ. P., zastúpeného advokátkou JUDr. Katarínou Leškovou, Plzenská 2, Prešov, ktorou namieta porušenie svojich základných práv podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Prešov v konaní vedenom pod sp. zn. 6 T 138/2005, a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť Ľ. P. o d m i e t a ako zjavne neopodstatnenú.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 9. decembra 2013 doručená sťažnosť Ľ. P. (ďalej len „sťažovateľ“), ktorou namieta porušenie svojich základných práv podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd

(ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Prešov (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 6 T 138/2005 (ďalej len „napadnuté konanie“).

Sťažovateľ v sťažnosti uvádza, že „Okresný súd Prešov uznesením zo dňa 29. 07. 2013 sp. zn: 6 T/138/2005 rozhodol o zastavení trestného stíhania obvinených J. D. a spol. pre trestný čin zneužívania právomoci verejného činiteľa podľa § 158 ods. 1 písm. a) Trestného zákona účinného do 31. 12. 2005 (č. 140/1967 Zb.), ktorý mali spáchať vo vzťahu k sťažovateľovi

- podľa bodu 1 obžaloby obv. J. D. tak, že dňa 12. 12. 1999 v presne nezistenom čase od 15. hod. do večerných hodín v obci... a v priestoroch ORPZ Prešov vykonával svoju právomoc spôsobom odporujúcim zákonu tým, že po vykonaní bezpečnostnej akcie smerujúcej k zadržaniu členov zločineckej skupiny vo veci evidovanej na UOTČ OOTČ Východ, Oddelenia Prešov, pod č. p.: PPZ-6/KFT-UOTČ-V-PO-2000, po zadržaní L. P., nar.: 16. 10. 1968, V. K... a F. S..., požiadal doposiaľ nestotožnených príslušníkov PPÚ KRPZ Prešov, aby pod hrozbou násilia a za jeho použitia nútili vypovedať L. P., V. K., a F. S. tak, ako to on požadoval, pričom to nezodpovedalo objektívnemu skutkovému stavu a vypočúval ich bez náležitého poučenia k predmetu veci, bez upovedomenia, v akom procesnom postavení budú vypovedať, bez prečítania zápisnice a oboznámenia sa s jej obsahom, ktorú menovaní v obave o svoje zdravie a možného použitia ďalšieho násilia podpísali;

- podľa bodu 2 obžaloby obv. M. B. a obv. M. K. tak, že s ďalšími nestotožnenými príslušníkmi PPÚ KRPZ Prešov dňa 12. 12. 1999 v čase od 15. hod. do 19.30 hod. v obci..., počas eskorty na ORPZ Prešov a v priestoroch ORPZ Prešov spoločným konaním vykonávali svoju právomoc spôsobom odporujúcim zákonu tým, že počas bezpečnostnej akcie smerujúcej k zadržaniu členov zločineckej skupiny vo veci evidovanej na UOTČ OOTČ Východ, Oddelenia Prešov, pod č. p.: PPZ-6/KFP-UOTČ-V-PO-2000, po zadržaní L. P., V. K. a F. S., počas zákroku na mieste, následnej eskorty a predvedenia na ORPZ Prešov použili proti menovaným neadekvátne donucovacie prostriedky a to tak, že ich kopali do nôh, hlavy, genitálií, bili ich pästami do tváre, stúpali nohami po päťach a neodôvodnene nad rámec potreby na dosiahnutie účelu sledovanej služobnej činnosti v dobe, kedy ich použitie nebolo potrebné, nakoľko títo nekládli odpor, rešpektovali výzvy,

čím spôsobili E. P. zranenia a to pohmoždenie s odreninami na čele a tvári obojstranne, pohmoždeniny oboch ramenných zhybov, oboch stien ľavého predkolenia, pohmoždenie steny brušnej, pohmoždenie driekovej chrbtice a dobou PN do 21 dní a s dobou liečenia 28 dní, čím uvedeným konaním porušili ustanovenia § 8 ods. 1 zákona NR SR č. 171/1993 Z. z. o policajnom zbore v znení ďalších zmien a doplnkov a § 38 ods. 3 písm. a), písm. g) zákona NR SR č. 73/1998 Z. z. o štátnej službe príslušníkov PZ; pretože trestné stíhanie je premlčané.“.

Sťažovateľ je toho názoru, že „dlhoročnou absolútnou nečinnosťou Okresného súdu Prešov v trestnej veci sp.zn.: 6 T/138/2005, ktorá napokon vyústila do premlčania trestného stíhania obvinených, bolo porušené jeho základné právo na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1, čl. 48 ods. 2 Ústavy SR a právo na spravodlivý súdny proces podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd“.

Sťažovateľ poukazuje aj na to, že „urgoval zdĺhavosť riešenia jeho trestnej veci na Okresnom súde Prešov viackrát osobne, pričom mu bolo oznámené, že súd vo veci nekoná pre problém s otázkou nezaujatosti zákonného sudcu. Ako laik sťažovateľ nevedel, že nečinnosť súdu má urgovať predovšetkým písomne vo vzťahu k predsedovi súdu. Navyše, sťažovateľ mal informáciu, že prieskumy v trestnom konaní už vo vzťahu k trestnému súdu namietal prokurátor.

V tej súvislosti je potrebné si uvedomiť, že v trestnom konaní v štádiu konania pred súdom je práve súd jediným subjektom, ktorý je oprávnený vykonávať úkony smerujúce k trestnému stíhaniu obvineného. Zároveň podanú obžalobu na súde zastupuje prokurátor, t. j. v oboch prípadoch je subjektom oprávneným a povinným realizovať patričnú procesnú aktivitu najmä štát v zastúpení príslušného štátneho orgánu. Procesné postavenie poškodeného je v možnosti ovplyvniť samotný priebeh, najmä trvanie trestného konania, slabé.

Poukazujeme tiež na rozsudky ESLP v prípadoch Ištván a Ištvánová proti Slovenskej republike a Komanický proti Slovenskej republike, v ktorých európsky súd odmietol prax ústavného súdu podmieňujúcu podanie ústavnej sťažnosti na prieskumy v konaní predchádzajúcou sťažnosťou predsedovi súdu.“.

Sťažovateľ v sťažnosti cituje ustanovenia Trestného poriadku vzťahujúce sa na poškodeného, v procesnom postavení ktorého v tomto konaní vystupuje, a poukazuje na to, že *„poškodený je významným subjektom trestného konania s postavením strany trestného konania“*.

Okresný súd však podľa názoru sťažovateľa *„svojou pasivitou, ľahostajnosťou a neefektívnou činnosťou v tomto trestnom procese, keď od podania obžaloby na súd po dobu takmer 8 rokov nevykonal vo vzťahu k obvineným žiadny procesný úkon, spôsobil, že sťažovateľ ako poškodený bol ukrátený o možnosť realizovať svoje procesné práva, ktoré mu priznáva Trestný poriadok*.

Konanie pred súdom je pritom najdôležitejšou a najpodstatnejšou časťou trestného konania, tu sa práva poškodeného naplno prejavia. V konaní pred súdom, ktoré je verejné a ústne, má totiž poškodený najlepšiu možnosť aktívne sa podieľať na trestnom konaní, najmä za účelom dosiahnutia akejsi vnútornej satisfakcie z toho, že páchatel' trestného činu bude odsúdený. V mnohých prípadoch je trestné konanie navyše jediným prostriedkom ochrany poškodeného pred jeho ďalšou viktimizáciou zo strany páchatel'a trestnej činnosti.“

Sťažovateľ namieta, že v danom prípade okresný súd *„v príkrom rozpore s procesnými predpismi nedôvodne dlhý čas nevykonal žiadny relevantný procesný úkon (obdobie 8 rokov), až napokon došlo k premlčaniu trestného stíhania. Sťažovateľ tak natrvalo stratil možnosť svoje práva poškodeného uplatniť. Do budúca taktiež pretrváva stav právnej neistoty o tom, či konkrétne osoby, ktoré svojím nezákonným konaním spôsobili sťažovateľovi ujmu, spáchali konkrétny trestný čin, za ktorý by aj mali niesť patričné následky. Štát v tomto prípade reprezentovaný Okresným súdom Prešov svojím nekonaním de facto znemožnil naplnenie spravodlivosti.“*

Sťažovateľ tiež uvádza, že si je vedomý, že ako poškodený nemá v trestnom konaní postavenie strany oprávnenej *„uplatňovať trestné obvinenie“*. Tohto práva sa sťažovateľ ani nedomáha. Túto funkciu by podľa jeho názoru mal plniť štát v zastúpení prokurátorom a trestným súdom, ktorí však v tejto svojej funkcii zlyhali.

Na druhej strane sťažovateľ vyjadruje názor, že ako poškodený „mal minimálne morálny nárok na výrok trestného súdu o vine či nevine obžalovaných. Rozhodnutie súdu o tom, či bol spáchaný trestný čin a kto je jeho páchatelom, t. j. vyvodenie trestnoprávnej zodpovednosti (aj opačné negatívne konštatovanie v podobe presvedčivého oslobodzujúceho rozsudku) má pre poškodeného obrovský morálny a psychologický význam. V danom prípade postupom Okresného súdu Prešov vo vzťahu k sťažovateľovi došlo k odopretiu spravodlivosti (*denegatio iustitiae*).“.

Na základe týchto skutočností sťažovateľ navrhuje, aby ústavný súd vydal vo veci toto rozhodnutie:

„1. Základné právo sťažovateľa na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1, čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na spravodlivý súdny proces podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Prešov v konaní vedenom pod sp. zn.: 6 T/138/2005 porušené boli.

2. Sťažovateľovi L. P. priznáva finančné zadosťučinenie v sume 100 000 EUR, ktoré je Okresný súd Prešov povinný zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

3. Okresný súd Prešov je povinný uhradiť sťažovateľovi trovy konania v sume 275,94 EUR na účet právnej zástupkyne do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.“

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Ústavný súd návrh predbežne prerokuje podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon

o ústavnom súde“) na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa a zisťuje, či nie sú dôvody na jeho odmietnutie podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde. Podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania návrhy, na prerokovanie ktorých nemá právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

Z § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde vyplýva, že úlohou ústavného súdu pri predbežnom prerokovaní sťažnosti je tiež posúdiť, či táto nie je zjavne neopodstatnená. V súlade s konštantnou judikatúrou ústavného súdu možno za zjavne neopodstatnenú považovať sťažnosť vtedy, keď namietaným postupom alebo namietaným rozhodnutím príslušného orgánu verejnej moci nemohlo dôjsť k porušeniu základného práva alebo slobody, ktoré označil sťažovateľ, a to buď pre nedostatok príčinnej súvislosti medzi označeným postupom alebo rozhodnutím príslušného orgánu verejnej moci a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. O zjavne neopodstatnenú sťažnosť ide preto vtedy, ak pri jej predbežnom prerokovaní ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, realnosť ktorej by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie (I. ÚS 66/98, tiež napr. I. ÚS 4/00, II. ÚS 101/03, IV. ÚS 136/05, III. ÚS 198/07).

Vychádzajúc z uvedeného, ústavný súd predbežne prerokoval sťažnosť sťažovateľa v rozsahu namietaného porušenia základných práv podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 6 T 138/2005, predmetom ktorého bolo rozhodovanie v trestnej veci obžalovaného J. D. a spol. (ďalej len „obžalovaní“), v ktorej sťažovateľ vystupuje v procesnom postavení poškodeného.

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý má právo domáhať sa zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Podľa čl. 48 ods. 2 ústavy každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných priet'ahov...

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná...

Ústavný súd si pri výklade základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov garantovaného v čl. 48 ods. 2 ústavy osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (napr. II. ÚS 55/98, I. ÚS 132/03).

Porušenie označených článkov ústavy a dohovoru odôvodňuje sťažovateľ „dlhoročnou absolútnou nečinnosťou Okresného súdu Prešov“ a jeho „ľahostajnosťou v tomto trestnom procese“, ktorá vyústila do zastavenia trestného stíhania proti obžalovaným, a tak zabránila sťažovateľovi, aby sa domohol „akejsi vnútornej satisfakcie z toho, že páchatel' trestného činu bude odsúdený“. Z citovaného vyplýva, že skutkovým stavom, ktorým sťažovateľ zdôvodňuje porušenie svojich základných práv podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 48 ods. 2 ústavy, ako aj práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, je celková nečinnosť okresného súdu v označenom konaní.

Zjavná neopodstatnenosť sťažnosti namietajúcej porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (čo platí aj vo vzťahu k právu na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru) môže vyplývať tiež z toho, že porušenie uvedených práv sa namieta v takom konaní pred všeobecným súdom, v ktorom už označený všeobecný súd meritórne rozhodol pred podaním sťažnosti podľa čl. 127 ods. 1 ústavy (II. ÚS 184/06), a preto už k namietanému porušovaniu práva nečinnosťou tohto orgánu nemohlo dochádzať (m. m. II. ÚS 387/06).

Podľa konštantnej judikatúry ústavného súdu podstatou, účelom a cieľom práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov je odstránenie stavu právnej neistoty. Ústavný súd preto poskytuje ochranu tomuto základnému právu len vtedy, ak bola na ústavnom súde uplatnená v čase, keď namietané porušenie označeného práva ešte mohlo trvať (napr. I. ÚS 22/01, I. ÚS 77/02, I. ÚS 116/02). Ak v čase doručenia sťažnosti ústavnému súdu už nemohlo dochádzať k namietanému porušovaniu označeného práva, ústavný súd sťažnosť odmietne ako zjavne neopodstatnenú (§ 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde). Uvedený právny názor ústavného súdu je akceptovaný aj judikatúrou Európskeho súdu pre ľudské práva (pozri Miroslav Mazurek proti Slovenskej republike, rozhodnutie o sťažnosti č. 16970/05).

Zo samotnej sťažnosti vyplýva, že napadnuté konanie okresného súdu bolo právoplatne skončené 13. augusta 2013, keď nadobudlo právoplatnosť uznesenie okresného súdu sp. zn. 6 T 138/2005 z 29. júla 2013.

Keďže sťažovateľ namieta porušenie svojich označených práv postupom okresného súdu v napadnutom konaní sťažnosťou doručenu ústavnému súdu až 9. decembra 2013, t. j. v čase, keď napadnuté konanie už bolo právoplatne skončené, a preto k namietanému porušovaniu jeho v sťažnosti označených práv už nemohlo dochádzať, ústavný súd sťažnosť v súlade s § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde odmietol ako zjavne neopodstatnenú.

K argumentu sťažovateľa, že ako poškodený by mal mať „*minimálne morálny nárok na výrok trestného súdu o vine či nevine obžalovaných*“, ústavný súd uvádza, že v rámci základného trestnoprocesného vzťahu existujúceho vo fáze súdneho konania je jednou zo strán obžalovaný so svojím právom na spravodlivé preskúmanie a rozhodnutie o oprávnenosti jeho trestného obvinenia a druhou stranou tohto vzťahu, ktorá uplatňuje trestné obvinenie, je prokurátor zastupujúci štát. V uvedenom základnom trestnoprocesnom vzťahu, v ktorom sa rozhoduje o otázke viny a trestu, má síce poškodený právo aktívne vystupovať pri zisťovaní skutkového stavu veci, nemá však postavenie strany oprávnenej „*uplatňovať trestné obvinenie*“, preto pre uvedenú časť trestného konania nemôže

disponovať právom na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (I. ÚS 614/2013).

Poškodený, ktorý má v trestnom konaní právo uplatniť nárok na náhradu škody, a ak tento nárok aj uplatnil, je procesnou stranou v tzv. adhéznom konaní (prebiehajúcim kontinuálne so súdnym konaním o vine), v ktorom sa rozhoduje o ním uplatnenom nároku na náhradu škody spôsobenej trestným činom. V intenciách uvedeného sa poškodený v trestnom konaní pred príslušným súdom môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva, ktorým je v tomto prípade uplatnený nárok na náhradu škody. Garancie poskytované čl. 6 ods. 1 dohovoru zaručujúce právo na spravodlivé súdne konanie sú teda v trestnom konaní vo vzťahu k poškodenému (uplatňujúcemu nárok na náhradu škody) limitované a poskytované len pre adhézne konanie (ktoré má prvky občianskoprávneho konania) týkajúce sa rozhodovania o nároku na náhradu škody spôsobenej trestným činom.

Náležité preskúmanie podozrenia zo spáchania trestného činu, teda vecne správne rozhodnutie o otázke viny a spravodlivé potrestanie páchatel'a, nepredstavuje právo poškodeného, ale je oprávnením a povinnosťou štátu, ktorý zabezpečuje ochranu práv a oprávnených záujmov fyzických osôb a právnických osôb, záujmov spoločnosti a ústavného zriadenia Slovenskej republiky, ktorou naplňa účel trestného práva.

Vo vzťahu k namietanému porušeniu základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy ústavný súd poukazuje aj na to, že sťažovateľ v procesnom postavení poškodeného by mohol namietat' jeho porušenie, ale len vo vzťahu k takým právam, ktoré vyplývajú z § 46 Trestného poriadku (napr. právo uplatniť nárok na náhradu škody, právo na predkladanie dôkazov, právo na nazeranie do spisov a ich preštudovanie atď.), čo však zo sťažnosti nevyplýva, a preto bolo potrebné sťažnosť, pokiaľ ide o namietané porušenie základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, odmietnuť ako zjavne neopodstatnenú aj z tohto dôvodu.

Vzhľadom na to, že sťažnosť bola odmietnutá ako celok, bolo už bez právneho významu, aby ústavný súd rozhodoval o ďalších návrhoch sťažovateľa.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 28. apríla 2014